

Til	Dato	Vår referanse
Kunnskapsminister Tonje Brenna Forsknings- og høyere utdanningsminister Ola Borten Moe Epost: postmottak@kd.dep.no	01.02.2022	ØH/LGP/GO

INNSPILL TIL ARBEIDET MED STATSBUJSJETTET 2023

De siste to årene har for alvor vist verdien av at Norge er et digitalt land. Vår digitale infrastruktur har vært avgjørende for å håndtere koronapandemien rent helsemessig, men ikke minst avgjørende for både overlevelse og suksess for mange bedrifter og dermed for arbeidsplasser og til syvende og sist også statsfinansene. Rask utbetaling av ulike støtteordninger til de som er rammet har kunnet skje fordi vi allerede har ferdige og velfungerende digitale løsninger. Andre mindre digitaliserte land har slitt betydelig mer enn Norge.

Erfaringene fra de siste årene har også gjort det tydelig at vi må fortsette arbeidet med digital opprustning på alle felt og samfunnsområder. Behovet er stort, både når det gjelder å gi alle lik tilgang på digital infrastruktur, sørge for tilstrekkelig digital kompetanse i norske bedrifter og i offentlige etater, omstille og fornye offentlig sektor, utnytte potensialet som ligger i e-helse, sikre oss mot cyberangrep og ikke minst når det gjelder grønn omstilling av Norge for å nå viktige klimamål i 2030 og 2050. Utvikling og implementering av ny teknologi vil være helt avgjørende på alle områder, og ikke minst en viktig forutsetning for regjeringens eget program for industri 4.0. Dessuten må skatte- og avgiftspolitikken stimulere en slik utvikling, ikke bremse den.

Når regjeringen nå er i ferd med å starte det viktige arbeidet med statsbudsjettet for 2023 vil IKT-Norge tillate seg å komme med noen innspill og forslag i innenfor kunnskapsdepartementets budsjettområde som kan bidra til at disse målene kan nås.

Digital kompetanse

Økt digital kompetanse handler både om å øke den digitale kompetansen generelt i det norske samfunnet, men ikke minst sikre at norske bedrifter og offentlige etater har tilgang på kompetent arbeidskraft. Norge mangler arbeidskraft med IKT-kompetanse, både generell IKT-kompetanse, kompetanse innen IKT-sikkerhet og innen kunstig intelligens. Behovet er økende og i rapporten «[Norges behov for IKT-kompetanse i dag og framover nå og fram mot 2030](#)» som fra Samfunnsøkonomisk analyse har utarbeidet for bl.a. IKT-Norge fra 2021 anslås det et behov for 66 prosent flere arbeidstakere med IKT-utdanning fram mot 2030.

Det viktigste enkelttiltaket i statsbudsjettet for 2023 er å øke antall studieplasser innen teknologifag med minimum 1 000 nye IKT-studieplasser, herunder studieplasser knyttet til cyber-sikkerhet og kunstig intelligens. IKT-Norge mener primært at en slik økning må komme i tillegg til eksisterende studieplasser, og sekundært at økningen skjer ved en omprioritering i forhold til andre fag og studieplasser. Dersom det er praktisk mulig bør også antallet fagskoleplasser økes med 100-250 i 2023. Vi viser også til at regjeringen i Hurdalsplattformen har slått fast at de vil *«trappe opp talet på nye studieplassar, med opptrappingsplanar for område med særleg stort kompetansebehov, som læraryrket, sjukepleie, realfag, IKT og medisin»*.

Vi ber i tillegg regjeringen opprette flere PhD/Post.doc-stillinger knyttet til digitalisering, cyber-sikkerhet og kunstig intelligens.

Vi mener også det er behov for å gjennomgå skattereglene for etter- og videreutdanning for ansatte for å sikre økt kompetanse i norske bedrifter. Spesielt innen teknologiutvikling og digitalisering skjer utviklingen så raskt at dagens regelverk framstår som utdatert. Fradragsretten for kostnader til utdanning bør derfor utvides til også å gjelde for videreutdanning og omstilling, ikke kun for å «vedlikeholde oppnådd grad/kompetanse» slik dagens regelverk er utformet. Vi er klar over at skatte- og avgiftsspørsmål konstitusjonelt ligger under Finansdepartementet, men det er fullt mulig for Kunnskapsdepartementets statsråder å fremme et slikt forslag i forbindelse med budsjettkonferansene i mars og/eller august. F.eks. kan Kunnskapsdepartementet ta initiativ til en intern prosess i regjeringen for å forbedre skattereglene, som konkluderes på budsjettkonferansen i august.

Kunstig intelligens

Verden er helt avhengig av at vi lykkes med utvikling og implementering av kunstig intelligens for å løse de store oppgavene vi står overfor. Klima-, energi-, cyberkrim-, helse/velferd- eller matkrisen kan ikke løses uten utvikling og bruk av kunstig intelligens. Vi ser også at kunstig intelligens tas i bruk i de fleste sektorer, så som bruk av læringsanalyse i skole og utdanningsteknologi. Videreføring av demokrati og tradisjonelle vestlige verdier er også truet om vi ikke lykkes i kappløpet innen kunstig intelligens mot autoritære stater og allianser. Teknologi er den viktigste driver for økonomisk, militær og geo-politisk makt, og kunstig intelligens/AI er det viktigste enkeltelementet for å lykkes.

Den nasjonale strategien for kunstig intelligens inneholder mange gode intensjoner, men er mangelfull når det gjelder konkrete tiltak for å stimulere utvikling av kunstig intelligens i Norge. Strategier må følges opp med konkrete virkemidler. Dette er virkemidler under flere ulike departement, bl.a. flere studieplasser, PhD/post-doc-stillinger mv. Som nevnt over, men ikke minst flere tiltak hvor Forskningsrådet er sterkt involvert, bl.a. forskningsprogram spesifikt rettet mot KI, etablering og fullfinansiering av European Digital Innovation Hub (EDIH) i Norge og å legge til rette for KI-drevet tjenesteutvikling, for eksempel gjennom katapultsentere.

Regjeringen har prisverdig satt ambisiøse mål for forskning, herunder løfter om å etablere nye forskningsmiljøer i internasjonal toppklasse knyttet til næringsklynger. Vi ber at minst et av disse nye forskningsmiljøene etableres med hovedvekt på digitalisering og utvikling av kunstig intelligens.

I tilsvarende brev til Kommunal- og distriktsdepartementet har IKT-Norge foreslått at det etableres en «KI-plattform» etter modell og omfang av «Grønn plattform» hvor det i en periode på tre år settes av midler over statsbudsjettet til en konkret satsing på kunstig intelligens og hvor de beste prosjektene støttes. Vi har foreslått at KDD, som ansvarlig for strategien for kunstig intelligens, tar initiativ og har styringen over et slikt prosjektet, men vil selvfølgelig ikke motsette oss at det er forsknings- og høyere utdanningsministeren som får et koordinerende ansvar for en slik mulig plattform.

Enkelte andre tiltak

IKT-Norge er bekymret over at mange barn og unge går på skoler uten tilstrekkelige digitale læremidler. Det er stor forskjell mellom kommuner og mellom skoler, noe som igjen skaper et digitalt utenforskap. Det er mange viktige prosesser under arbeid, både den varslede nye digitaliseringsstrategien for grunnskolen (2022) og anbefalingene fra ekspertgruppen som skal se på bruk av digitale læringsanalyse i grunnskolen, høyere utdanning og fagskoler (2023).

Personvernkommisjonen har som del av sitt mandat at de særlig skal se på barns personvern. Erfaringer viser at det ofte tas i bruk skyggeløsninger, som erstatning for manglende godkjente digitale verktøy. Som eksempel kan det være gratis, reklamefinansierte digitale læremidler (hvor betalingsmiddelet er opplysninger fra elevene) eller læremidler utviklet for voksne.

Disse prosessene må imidlertid ikke bli en hvilepute for å la være å gjøre nødvendige grep allerede nå. Tilskuddsordningen for innkjøp av digitale læremidler under «den teknologiske skolesekken» bør derfor dobles til 100 mill. kroner i 2023 slik at langt flere elever kan få flere og bedre digitale læremidler.

IKT-Norge mener videre at vi trenger en ny og gjennomgående teknologi- og realfagssatsning som sikrer at vi klarer å møte etterspørselen i et arbeidsmarked som er i rask endring. Denne kompetansen er avgjørende for den omstillingen samfunnet skal gjennom – være seg offentlig, privat eller ideell sektor. Et større mangfold, og flere unge som ønsker å studere og jobbe innen realfag og teknologi ivaretar fremtidens kompetansebehov. Teknologi og realfag møter også Hurdalsplattformens satsing på praktisk læring da programmering og bruk av digitale verktøy skaper motivasjon og kan redusere frafall, samt gi elever kreativ hverdager, med mulighet for dybdelæring.

I [kompetansebarometeret for 2020](#) oppgir nesten 6 av 10 NHO bedrifter at de har et udekket kompetansebehov. Håndverksfag, ingeniør- og tekniske fag har vært de to mest etterspurte kompetansene gjennom barometerperioden, og var i 2020 ønsket av henholdsvis halvparten og rundt 40 prosent av selskapene.

Den siste [TIMSS-undersøkelsen](#) viste at norske femteklassinger er i europatoppen i matematikk, men nivået raser på ungdomsskolen. Vi trenger derfor en gjennomgående satsning fra barnehage til arbeidsliv. Skal Norge henge med i en stadig tøffere internasjonal konkurranse må vi hevde oss i toppen i teknologi- og realfag.

Vi vil også peke på viktigheten av at rollefordelingen mellom privat og offentlig sektor er tydelig og respekteres. Det er i samarbeidet og samspillet mellom det offentlige og private

virksomheter at vi får de beste resultatene. IKT-Norge mener derfor at det nødvendige taktskifte i digitaliseringen i offentlig sektor som regjeringen prisverdig tar til orde for i regjeringsplattformen, ikke er ensbetydende med at offentlig sektor selv utvikler digitale prosjekter eller tjenester som er i konkurranse med det som privat næringsliv eller statlige konkurranseutsatte selskaper allerede tilbyr eller kan utvikle. IKT-Norge er bekymret for at offentlig sektor griper inn og konkurrerer med og ut private aktører i digitaliseringsprosjekter i utdanningssektoren. Dette gjelder blant annet, men ikke bare, Kommunenes Sentralforbunds gratis alternativer, initiativene NDLA (videregående skole) og FriDA (grunnskole).

Slike initiativer *motvirker* mangfold og kvalitet blant digitale læremidler og er til hinder for lærerens pedagogiske valgfrihet. Initiativene har også potensiale for å ødelegge et begynnende marked for digitale læremidler, med gode eksportmuligheter for Norge.

Vi viser også til at det i regjeringsplattformen er slått fast at *«digitalisering må være en kjernekompetanse i det offentlige, og må skje i partnerskap med privat sektor for å bidra til å bygge nye vekstnæringer»*.

Vi har forståelse for at regjeringen må prioritere mellom mange gode formål på statsbudsjettets utgiftsside, men vil likevel peke på at økt digitalisering både kan gi lavere kostnader og bedre løsninger for innbyggere og næringsliv.

Vi vil også peke på at Hurdalsplattformen slår fast at regjeringen vil legge til rette for at næringslivet har tilgang på god digital kompetanse og infrastruktur og at videreforedling av data har gode rammebetingelser i Norge.

Lykke til med det viktige arbeidet med statsbudsjettet for 2023.

Med vennlig hilsen
IKT-Norge

Øyvind Husby
Administrerende direktør
Epost: husby@ikt-norge.no

Line Gaare Paulsen /s/
Direktør kompetanse og
utdanning
Epost: line@ikt-norge.no